

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Матеріали
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

Редакційна колегія:

- А. М. Куліш* – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
В. В. Миргород – доктор юридичних наук, доцент;
А. Р. Голоха – студентка третього курсу за спеціальністю 293 «Міжнародне право»;
О. В. Ільченко – кандидат юридичних наук, доцент;
В. В. Сухonos – доктор юридичних наук, професор;
О. С. Бондаренко – доктор юридичних наук, доцент;
В. М. Завгородня – кандидат юридичних наук, доцент;
С. І. Дегтярьов – доктор історичних наук, професор

*Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21 червня 2024 року)*

Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м Суми, 23–24 травня 2024 року) / редколегія: проф. А. М. Куліш, В. В. Миргород, А. Р. Голоха. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 251 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів», що містять результати теоретичних досліджень та окремі питання актуальних проблем щодо реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів. Тексти доповідей і повідомлень друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

УДК 341-044.247(4:477)(06)

© Сумський державний університет, 2024

© Куліш А. М., Миргород В. В., Голоха А. Р. та ін., 2024

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
СЕКЦІЯ 1	7
ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	7
ПРИЧИНИ ТА ПОШИРЕННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЛЯ ПОВ'ЯЗАНОГО З КОНФЛІКТОМ.....	7
ДО БІОГРАФІЇ УРЯДОВЦЯ І ПОЕТА МАКСИМА ГАВРИЛЮКА-ВДОВИЧЕНКА	10
РАДЯНСЬКІ УРЯДОВІ ПОСТАНОВИ ПРО ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ (ПЕРШ. ПОЛ. 1960-х рр.).....	13
НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932 РОКУ	16
ДО БІОГРАФІЇ МИКОЛИ БУТОВИЧА – УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНИКА- ГРАФІКА В ЕМІГРАЦІЇ	19
ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ» ЯК СИСТЕМНОЇ КАТЕГОРІЇ.....	21
США ТА ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ ЛІГИ НАЦІЙ, 1917–1918 РР.....	25
СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ ЗА КОДЕКСАМИ ЗАКОНІВ ДАВНЬОЇ МЕСОПОТАМІЇ.....	30
СЕКЦІЯ 2	36
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО	36
МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ В УКРАЇНІ:	36
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	40
СЕКЦІЯ 3	45
МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО	45
РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ПІДТРИМЦІ ЗАГАЛЬНОГО МИРУ ТА БЕЗПЕКИ.....	45
СПЕЦИФІКА СПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	48
ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	52
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У ВСТАНОВЛЕНІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ВИННИХ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	57
УКРАЇНА–НАТО: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	62
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН	65
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ	70
ЗАКОНОДАВЧЕ СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИКІВ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	76

РОЛЬ ООН В СИСТЕМІ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ	82
АКАДЕМІЧНА СВОБОДА В ЄВРОПІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	85
СЕКЦІЯ 4	89
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО	89
СЕКЦІЯ 5	89
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС	89
ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ЗАПОВІТУ ПОДРУЖЖЯ.....	89
СЕКЦІЯ 6	93
СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО.....	93
РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО	93
СЕКЦІЯ 7	97
ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	97
СЕКЦІЯ 8	97
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	97
ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ.....	97
ЗМІНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗАЙНЯТОСТІ ТА ПРАЦВЕЛАШТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	101
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.	104
СЕКЦІЯ 9	109
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ	109
ІР-СУД В УКРАЇНІ: ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ..	109
ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	113
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РАД З ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПРИ ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ	117
ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ : АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ.....	120
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	122
ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НЕСПРОМОЖНОСТІ СУДДІ ЗДІЙСНЮВАТИ ПОВНОВАЖЕННЯ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я.	126
ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СУДОВОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ: ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ	129
ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СИСТЕМІ ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ	131

МЕХАНІЗМ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ.....	136
ЩОДО ОСНОВНИХ ЮРИДИЧНИХ КАТЕГОРІЙ СУТНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	139
ЩОДО ОСНОВ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СУДОВОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЦЕСУ	141
ЕТИКА СПІЛКУВАННЯ МЕДІАТОРІВ	144
МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЦІЇ.....	147
МОБІНГ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	150
ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ	154
ОСНОВНІ ПРАВА ДЕТЕКТИВІВ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	157
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	161
НАЦІОНАЛЬНА, ДЕРЖАВНА ТА ВІЙСЬКОВА БЕЗПЕКА:	163
СЕКЦІЯ 10	167
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА	167
ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО.....	167
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ ТА ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР	172
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ПІД ЧАС МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ.....	174
ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ КАТУВАННЯ, ВЧИНЕНОГО.....	176
БОРОТЬБА З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ.....	180
ГАРМОНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ З ПРАВА НОРМАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	184
АРГУМЕНТ НЕЕФЕКТИВНОСТІ ПРОАКТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЯК СПОСОБІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	187
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....	192
НЕСАНКЦІОНОВАНЕ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАПРАВЛЕННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВИХ ПРИПАСІВ В УКРАЇНУ, РУХ, ПЕРЕМІЩЕННЯ АБО РОЗМІЩЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЧИ ІНШИХ УТВОРЕНИХ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ,	

ВЧИНЕНЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ТА ЙОГО ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ІНШИХ СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	196
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	200
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	207
СЕКЦІЯ 11	212
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ	212
ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД	212
СПЕЦИФІКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	214
АНАЛІЗ СОЦМЕРЕЖ ЯК АКТУАЛЬНИЙ МЕТОД РОЗСЛІДУВАННІ ТА ДОКАЗОВУВАННЯ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ	220
СЕКЦІЯ 12	223
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	223
КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	223
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЩОДО ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ СТВОРЕНИХ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ У ЛАТВІЇ ТА УКРАЇНІ	226
ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ	231
ПАТЕНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГАЛУЗІ БІОТЕХНОЛОГІЙ: НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ	235
ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА	239
ОНЛАЙН-МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	242
ENHANCING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION FOR RESEARCHERS AND RESEARCH INSTITUTIONS IN UKRAINE	245

**ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ КАТУВАННЯ, ВЧИНЕНОГО
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Татарінова К. В.

студентка II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Бондаренко О. С.

*д. ю. н., доцент, завідувачка кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, починаючи з 24 лютого 2022 р., супроводжується надзвичайно великою кількістю кримінальних правопорушень, які вчиняються окупантами фактично кожного дня. Більшість з них кваліфікуються як злочини проти людяності, до переліку яких відноситься катування. Російські війська завдають великої шкоди українському цивільному населенню, водночас припускаючись до жорстокого поводження з нашими військовими.

Враховуючи положення Міжнародної конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання [1], Кримінальний Кодекс України (далі – КК України) закріпив кримінальну відповідальність за катування статтею 127 цього Кодексу. Диспозиція даної статті визначає катування як будь-яке умисне діяння, спрямоване на заподіяння особі сильного фізичного болю чи морального страждання, вчинене з метою примусити її чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати інформацію чи зізнання, або з метою покарати її чи іншу особу за дії, вчинені нею або іншою особою чи у вчиненні яких вона або інша особа підозрюється, або з метою залякування її або інших осіб [4].

На нашу думку, катування є одним з найнебезпечніших кримінальних правопорушень проти здоров'я, честі, волі, гідності, а також життя особи, тобто воно, безумовно, завдає істотної шкоди людині. Можна виокремити значну кількість факторів, що закріплюють катування як суспільно небезпечне кримінальне правопорушення: мета, підстави, способи його вчинення, мотиви, обставини, засоби, ступінь жорстокості та ін. Таким чином, катування розглядається крізь призму фізичного та морального аспекту заподіяння шкоди індивіду, тому в умовах воєнного стану питання встановлення відповідальності за катування повинно бути одним з пріоритетних.

Для притягнення винних до кримінальної відповідальності обов'язковою умовою є наявність складу вчиненого кримінального правопорушення: об'єкту, об'єктивної сторони, суб'єкту, суб'єктивної сторони. Відтак, об'єкт кримінального правопорушення – це ті суспільні відносини, що охороняються законодавством про кримінальну відповідальність. Це свідчить про наступне: першочергово особа зазнає істотної шкоди саме як учасник суспільних відносин, а вже потім як «біологічна істота» [2, с. 115].

Враховуючи вищезазначене, можна констатувати наступне:

– загальний об'єкт катування (як і будь-якого іншого кримінального правопорушення) – це вся сукупність суспільних відносин, котрі знаходяться під охороною кримінального законодавства;

– родовий об'єкт кримінального правопорушення становлять суспільні відносини, на які посягає конкретна група кримінальних правопорушень. Виходячи із зазначеного, родовим об'єктом катування є здоров'я особи;

– безпосередній об'єкт – це суспільні відносини, на які посягає певне кримінально протиправне діяння, та які охороняються кримінальним законодавством. Враховуючи вищесказане, безпосереднім об'єктом катування можна вважати стан організму потерпілого чи іншої особи до вчинення даного злочину (а саме: фізичний і психічний стан).

Стосовно об'єктивної сторони кримінального правопорушення катування, вчиненого в умовах воєнного стану, то це його зовнішня характеристика. Катування передбачає спричинення сильного фізичного болю або морального страждання, котре може бути скоєно шляхом нанесення побоїв (як правило, характеризуються заподіянням багаторазових чи систематичних ударів), мучення (притаманною рисою є їх тривалість) або інших насильницьких дій.

Об'єктивна сторона катування має також факультативні ознаки, які виражаються в наступному:

– суспільно небезпечні наслідки, визначення котрих є обов'язковим для кваліфікації зазначеного кримінального правопорушення як воєнного злочину. У даному випадку, суспільно небезпечні наслідки катування – це заподіяння сильного фізичного болю або морального страждання;

– причинний зв'язок між діянням і наслідками, котрий полягає у встановленні взаємозалежності між суспільними явищами, при якому суспільно небезпечне діяння безпосередньо утворює суспільно небезпечні наслідки. Можна констатувати, що причинно-наслідковий зв'язок при катуванні існує в разі, коли нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій буде причиною, а, відповідно, заподіяння сильного фізичного болю чи морального страждання – наслідком;

– спосіб, місце, час, знаряддя, засоби, обстановка тощо є індивідуальними для кожного випадку катування.

Важливо наголосити: катування є закінченим кримінальним правопорушенням з моменту, коли потерпілому заподіяно сильного фізичного болю або морального страждання. Саме тому це кримінальне правопорушення має матеріальний склад.

Щодо суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення катування, то вони становлять суб'єкт та суб'єктивну сторону такого кримінального правопорушення,

вчиненого в умовах воєнного стану. Для загального суб'єкта кримінального правопорушення характерними ознаками є осудність і вік. Осудність полягає в тому, що злочинець, вчиняючи акт катування, міг усвідомлювати свої дії та, відповідно, керувати ними.

Стосовно віку, то відповідно до ч. 1 ст. 22 КК України [4], кримінальній відповідальності підлягає особа, якій на момент скоєння кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років, проте за вчинення інших злочинів, перелік яких наведений у ч. 2 ст. 22 КК України, передбачено інший вік [4]. Однак, зазначаючи про суб'єкт катування, вчиненого саме в умовах воєнного стану, йому недостатньо мати лише ознаки загального суб'єкта (осудність і вік), оскільки виникає потреба у встановленні інших додаткових властивостей. Особа, котра вчинила воєнне катування, визнається спеціальним суб'єктом.

Спираючись на положення ч. 2 ст. 18 КК України [4], спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа [4]. У ст. 127 КК України передбачено покарання за вчинення катування представниками іноземної держави, що перераховані в Примітці 1 до зазначеної статті [4].

В умовах подій повномасштабного вторгнення рф в Україну, внаслідок яких був оголошений воєнний стан, окупаційні війська скоїли надзвичайну кількість актів катувань проти українців, насамперед суспільного осередку, що складає ЗСУ. Військові держави-агресора є спеціальним суб'єктом катування в умовах сьогодення, адже вони здійснюють тортури щодо наших військовополонених і цивільних. Окупанти, вдаючись до найжорстокіших методів знущань, повністю усвідомлюють протиправність своїх діянь, більш того, прагнуть завдати найбільш тяжких наслідків.

Не менш важливим є питання суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення катування, котру можна назвати внутрішньою стороною злочину, яка перш за все розкриває психічні процеси протиправних діянь особи. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони катування, вчиненого в умовах воєнного стану, є вина, оскільки вона присутня завжди. Безумовно, якщо немає вини, то відсутній склад злочину. Існує дві форми вини: умисел і необережність. Акти катувань, вчинені військовими держави-терориста, підпадають під умисний характер, враховуючи переважну більшість випадків. Доречним є зауваження О. О. Володіної про те, що спричинення тілесних ушкоджень з необережності під час катування виключається [3, с. 186].

Пропонуємо проаналізувати факультативні ознаки суб'єктивної сторони катування, вчиненого в умовах воєнного стану. По-перше, це мотив катування. Вважаємо, мотивом катування російськими військовими українців є національна нетерпимість. По-друге, мета

катування, котра виявляється у бажаних наслідках з боку злочинців. Метою насильницьких дій при катуванні, виходячи з положень ст.127 КК України [4], є намагання примусити потерпілого або іншу особу до дій, що суперечать їхній волі [4], наприклад, надати певні відомості, потрібні ворогу тощо.

Отже, при встановленні факту кримінального правопорушення його об'єктивні й суб'єктивні ознаки є невід'ємною складовою. Нами висвітлено специфіку триступеневої класифікації об'єкта, котра родовим об'єктом катування називає здоров'я потерпілого. Об'єктивна сторона катування виявляється в суспільно небезпечних діях, де її факультативні ознаки складають суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками, а також спосіб, місце, час, знаряддя, засоби, обстановку тощо. Розглядаючи катування в умовах воєнного стану, було зауважено на спеціальному суб'єкті, яким є військові російської федерації. Окреслюючи специфіку суб'єктивної сторони, акцентовано на обов'язковій ознаці – вині (прямому умислі), а також на факультативних властивостях – мотиві та меті діяння.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р. URL: <https://cutt.ly/ewSd7X8V> (дата звернення: 12.05.2024 р.).

2. Вітко О. Ю. Теоретичні аспекти об'єкта і предмета злочину. DICTUM FACTUM. 2020. №1 (6). С. 111-120.

3. Володіна О. О. Щодо питання про юридичні ознаки катування (ст. 127 КК України). *Національна безпека України в умовах інформатизації та глобалізації суспільних процесів: сучасні загрози та кримінально-правове регулювання*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 11 трав. 2023 р. Харків: Право, 2023. С. 180-188.

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://cutt.ly/CwSdWiR8> (дата звернення: 12.05.2024 р.).